

веждатъ недостатъчна активностъ въ участието на учениците при обучението и т. н.

Като най силна реакция, обаче, срѣщу всички теории и обяснения неджизигъ на съврѣменната училищна система е идеята за трудовото обучение — идея, подсказана отъ развитието и нуждитъ на самия животъ. Трудовиятъ принципъ е единъ реаленъ и същеврѣменно единъ основенъ педагогически принципъ. Трудътъ е опитъ; трудътъ — това е принципътъ на нагледността, взетъ въ най-широкъ смисълъ на думата, прокламиранъ отъ педагозите още прѣди 3 вѣка, ала системно занемаряванъ, макаръ че за него най-много се приказва. Вънъ отъ образователната си стойностъ, трудътъ като основа на живота, готви за самия животъ. Бързиятъ темпъ на обществено економическото и ступанско развитие, особено прѣзъ края на миналото столѣтие, подсказа и посочи новитъ училищни реформи. Поради незиблимата нужда именно отъ дѣлови хора въ живота трудовото обучение намѣри вече реаленъ изразъ въ организиране на маса трудови училища въ много отъ по-културнитъ страни. Тия училища се постоянно увеличаватъ, защото всѣка идея, която не е плодъ на кабинетни философски умувания, и нужда и отражение на живота, не може да загине.

Идеята за трудовото училище е рожба на съврѣменнитъ обществено економически условия. Тая идея не е продиктувана отъ условия на страни като нашата, останали назадъ въ своето економическо развитие. Тя се появи най-напрѣдъ въ Америка, кждѣто покрай нуждитъ на економическото развитие, американскитъ ултра практицизмъ спомогна за бързата поява на много училища, въ организацията на които легна трудовиятъ принципъ — трудътъ. Отъ тамъ идеята за трудовата школа прѣмина въ Германия. И характерно е, че тя намѣри приложба не въ провинцията на юнкеритъ и голѣмитъ землевладѣлци — Померания, по-малко въ Прусия, а напротивъ въ Бавария, Рейнската областъ и свободнитъ нѣмски градове — въобще провинции силно индустриализирани. Бавария, напримѣръ, която има пространство 75,000 кв. клм. съ 7 милиона население, има 180,000 фабрични заведения — малки, срѣдни и голѣми. Въ Рейнската областъ има градове като Манхаймъ, които поради своето силно индустриално развитие сж просто „градове куминъ“. Тукъ именно изникнаха и постоянно се намножаватъ трудовитъ училища. Само въ гр. Мюнхенъ сж организирани 49 такива училища, ръководени отъ извѣстния вече и у насъ популяренъ нѣмски педагогъ Д-ръ Кирменщайнеръ; въ Лайпцигъ 23, въ Манхаймъ (Д-ръ Сикин-